

GORNIŠKI FILM POTREBUJE FESTIVAL

DVA JUNAKA: ALPINIST IN GORA

NEVA MUŽIČ

Slovenci radi uporabljamo Švico za kakšno pozitivno primerjavo in tokrat se nam ponuja še ena.

Les Diablerets. Približno 80 kilometrov severno od Chamonixa. Filmski festival. Že dvajseti po vrsti in mednarodni. Naš alpinist Tomo Česen je bil letos častni član žirije in je prinesel s seboj ne le najlepše vtise, ampak tudi izredno zanimivo knjižico, ki je izšla ob jubileju in v kateri se skriva marsikaj, kar je danes aktualno tako v alpinizmu kot tudi v gorniškem filmu.

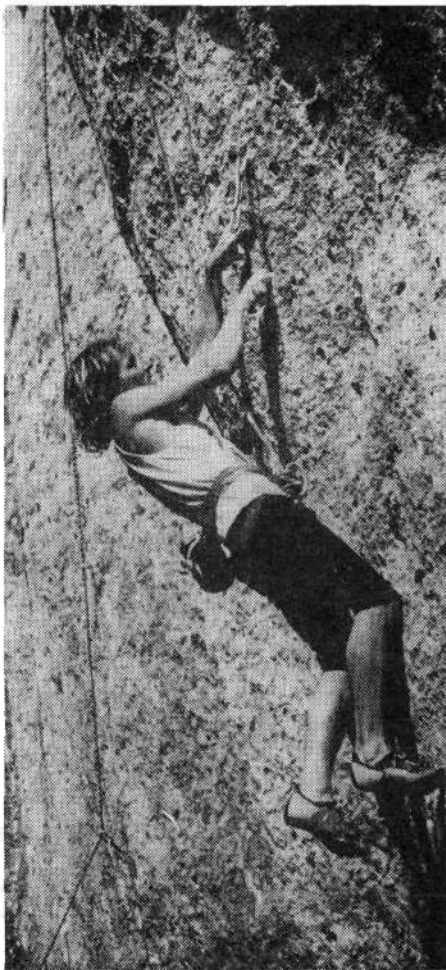
Začelo se je, kot se velikokrat dogaja, iz ljubezni in po naključju. Jacques Lavenex je posnel film o gorskih vodnikih in ga pokazal sovaščanom. To je bila predpremiera, naslednje leto pa je bil v Diableretsu že festival. Da to ni festival kar tako, dokazujejo imena članov žirije ali gostov: preprosto ne najdemo imena, ki ne bi sodilo prav v vrh svetovnega alpinizma.

Najprej je bil festival zelo »humanističen«: priložnost za prijetna srečanja, izmenjavo izkušenj v gorah, tako rekoč v geslu Byrona: »Kar čutimo v gorah, je nekakšna univerzalna nadčutna ljubezen, pa tudi ljubosumje nad nedosegljivim in resničnim hkrati.«

Potem se je spreminjal alpinizem, prišlo je alpsko osvajanje Himalaje, pozneje prosto plezanje, vse več posameznikov, ki so dosegali izjemne solistične uspehe (tu dvakrat omenjajo tudi Toma Česna), zimska osvajanja, osvajanja več vrhov ali sten v enem zamahu, predvsem pa hkratno porajanje zavesti, da je potrebno ob alpinizmu ohraniti tudi odnos do narave, do ljudi, ki tam živijo, do gore kot takšne (leta 1978 se prične tudi ta sekcija). Menjali so se direktorji festivala in koncepti in seveda je prišlo tudi do teoretičnih razprav, in sicer izmenično enkrat alpinistična tema, drugič spet vprašanje filma.

FILM FILMARJEM!

Lepo je vse to analiziral direktor festivala v Trentu Emanuele Cassara v obširnem prispevku v brošuri. Tehniko alpinističnega filma primerja s tehniko westerna (posebno poudarja pionirski duh, pozitivne junake, težko življenje, svobodo, pogum, poštenost, pravičnost, nepokvarjene občutke). A žal ugotavlja, da se tudi v alpinizmu vse bolj kažejo »človeške« lastnosti, ki so včasih podprte še s sponzorstvom in jasno je, da drugačne okoliščine nareku-

Patrick Edlinger pleza 8 b

jejo tudi drugačno optiko. Pri tem opozarja še na drugačen odnos gledalca do filma kot medija, saj nasilje na filmu mora pustiti posledice. Gledalec želi vedno več napetosti in nevarnosti, postaja suženj televizijsko vódene kulture.

V alpinističnem filmu bo treba poiskati nove rešitve, pravi. Pokazati alpinista kot človeka z dobrimi in slabimi lastnostmi, ki noče biti svetnik, a bi dal življenje za to, da uresniči cilj. Morda pa je prihodnost tudi v tem, da ne bo junak le alpinist, ampak tudi gora. Gre pa tudi za kvaliteto. V končni posledici bo verjetno potrebno prepustiti kamero, montažo in režijo filmskim ljudem, če so pa hkrati alpinisti, še toliko bolje.

Tudi Messner ima o tem svoje mnenje (vemo, da je snemal z nemškimi režiserjem Wernerjem Herzogom), ko trdi, da je težko govoriti o čisti dokumentarnosti, če upoštevamo, da v smrtni nevarnosti ne moreš pričakovati od alpinista, da bo raje posnel lastno smrt, kot da bi se poskusil rešiti. Torej je edina rešitev v tem, da je takrat poleg še nekdo, če je to seveda mogoče.

V Diableretsu pa se zavedajo tudi tega, da je potrebno počasi narediti kartoteko vseh filmov. Žal jim je, da ne najdemo na festivalu predstavnikov televizije, arhivov in celo kinoteke. V Švici pa nasprotno jemljejo alpinističen film absolutno zares.

Nekaj trenutkov so posvetili tudi ženskam, sodobnim alpinistkam kot tudi tistim starejšim, pionirkam, in še posebno lani je bilo zelo pisano, ko so se srečali stari in mladi ob petdeseti obletnici vzpona na Eiger.

Sicer pa prihajajo v ospredje mladi s svojim prostim plezanjem in ti prinašajo v filme tudi nove ideje, svežino, nove koncepte.

Najdržnejšega avtorja od leta 1980 dalje nagradijo z Zlatim zrnom.

Od leta 1984 sta dva mlada alpinista obvezno člana žirije.

Seveda se vse bolj ukvarjajo z video tehniko; takšni so pač časi. Omogoča reprodukcijo na televiziji, oprema je lažja in festival ima en dan rezerviran samo za takšne izdelke (moramo omeniti, da je v Trentu prav tako).

Debate so o problemih alpinizma, vse več pa tudi o filmu samem.

Prav zabavno je, da so se vsi prisotni

izredno zamislili nad izjavo direktorja Trenta, ki je seveda svojevrstna avtoriteta, ko je dejal: »Gorniški film se mora osvoboditi alpinistov!« Treba je spodbuditi pravilno razumeti, kar smo v prispevku že tudi dokazali.

KAJ PA NAŠI?

Festivali so potrebni, saj omogočajo pregled nad izdelki in primerjavo. Tudi Tomo Česen je bil zadovoljen. Pravi, da je festival preprost, bogat in koristen.

»Festival je trajal en teden. V uradnem sporedu smo videli približno štirideset filmov. Vsak večer so pred programom vrteli še nagradence prejšnjih festivalov. V žiriji je bilo šest članov, od tega le en profesionalni filmski delavec, med njimi pa urednik angleške revije »Mountain« in slavni francoski plezalec Patrick Bérhault. Na festivalu je bilo šest kategorij: alpinistični filmi in smučanje, vrhunski alpinizem in ekstremno plezanje, ekspedicije, dokumentarni filmi, filmi s poudarkom na scenariju in filmi, vezani na varstvo gorske narave. V Diableretsu je seveda manj filmov kot v Trentu, a zato lahko vse pogledaš. Prav tako je z okroglimi mizami, ki so dobre; manj jih je in niso same sebi namen, predvsem pa lahko na njih sodeluješ, ker ni še kakšna druga zanimivost ob istem času, kar se dogaja v Trentu. Vse je bolj prisrčno, sproščeno, stalno si v pristnih odnosih z alpinisti. Kar zadeva naše filme, je Claude Remy spraveval po filmu Cerro Torre (Karo, Jeglič, režiser Boštjan Korbar), a ga tam žal ni bilo. Bil je neki drug amaterski video film, ki pa ga niso uvrstili v spored.«

NENAVADEN PODVIG V TRIGLAVSKI STENI

Z ENO NOGO V SLOVENSKI SMERI

ERNEST JAZBINŠEK

Preplezal sem Slovensko smer v Severni triglavski steni! Nič takega, boste dejali, to je storilo že nešteto drugih! Res je, toda tokrat gre vendar za nekaj drugega.

V Slovenski smeri sva namreč v spremstvu članov GRS iz postaje Ljubljana plezala in jo preplezala Ivan Gindiciosi in Ernest Jazbinšek, oba invalida z nadkolensko amputacijo leve noge.

Ideja je nastala, ko je leta 1986 ob pohodu invalidov na Triglav na poti čez Prag naš spremljevalec Boris Kofol dejal: »Glej, Ernesto, tu gori je vstop v Slovensko smer, to bi morali enkrat preplezati!« Nasmejali sem se kot dobri šali in vse skupaj pozabil. Toda Boris, Šrauf in Tonač so idejo vedno znova oživiljali in letos avgusta je iz nje nastala odločitev za akcijo.

Tone Sazonov-Tonač je poskrbel za ekipo članov GRS iz postaje Ljubljana, ki so prevzeli vso skrb za njihovo varnost v steni. Za akcijo smo pridobili še snemalca za TV in video, saj smo si želeli, da bi o tej akciji nastal tudi trajen dokument.

Akcijo smo načrtovali za 13. september, toda zaradi slabe vremenske napovedi smo jo preložili. Tako sta Stane Belak-Šrauf in Matjaž Fistrovec, prvotno predvidena člana naše ekipe, odšla z odpravo na Šišo Pangmo, mi pa smo čakali na ugodnejše vreme.

PLEZANJE Z BERGLAMI

Končno smo se v sredo zvečer, 20. septembra, zbrali v Aljaževem domu v Vratih. Kratak posvet, dogovor o navezah, pregled opreme in trdna prepričanost, da